

ระหว่างประเทศในลักษณะดังกล่าว ประกอบด้วยความหวาดระแวงที่ไทยมีต่อสหภาพโซเวียตอยู่ เคิมและได้ถูกตอกย้ำด้วยการที่สหภาพโซเวียตเข้ามาให้การสนับสนุนจีนและเวียดนามเหนือที่ไทย เห็นว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของไทยอย่างร้ายแรง ทำให้ไทยมีความสัมพันธ์ที่เย็นชาและ ห่างเหินต่อสหภาพโซเวียตและผูกพันตัวเข้ากับสหรัฐฯ อย่างใกล้ชิดเพื่อถ่วงดุลย์กับภัยคุกคามจาก ฝ่ายคอมมิวนิสต์ อันเป็นลักษณะการทูตคั้งเคิมที่ไทยจะนำมาใช้อยู่เสมอเมื่อโอกาสอำนวยให้

ในยุคหลังสงครามอินโดจีนครั้งที่ 2 คือตั้งแต่ปี 1975 เป็นต้นมา ในระยะแรกที่ สงครามอินโดจีนยุติลง ชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์และการถอนตัวทางทหารออกไปจากภูมิภาค นี้ของสหรัฐฯ ส่งผลให้ไทยหันมาปรับปรุงแนวนโยบายต่อประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์ให้มีความ ยืดหยุ่นมากขึ้น เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้อย่างสันติในขณะที่ไทยไม่มีสหรัฐฯ หนุนหลังอยู่อีกต่อไป แต่แล้วเหตุการณ์ที่สหภาพโซเวียตมาเป็นพันธมิตรกับเวียดนามในปี 1978 และการที่เวียดนามบุกเข้ายึดครองกัมพูชาโดยมีสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุน ก็ได้ทำให้ความ หวาดระแวงที่มีต่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะสหภาพโซเวียตวิขึ้นจนทำให้ไทยไม่อาจจะมีความ สัมพันธ์อันดีกับสหภาพโซเวียตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อของผู้นำไทยที่เชื่อว่า ลำพังเวียดนามเองแล้วย่อมไม่สามารถกระทำการนี้ได้เนื่องจากเพิ่งจะเสร็จสิ้นจากการทำสงครามอันยาวนานมา แต่ด้วยความช่วยเหลือและสนับสนุนที่สหภาพโซเวียตทุ่มเทให้เพื่อแลกเปลี่ยนกับสิทธิพิเศษ ในการเข้ามาใช้ฐานทัพเรือในเวียดนามจึงทำให้เวียดนามสามารถยึดครองกัมพูชาได้เป็นเวลา นานแม้ว่าจะโดนประณามและคว่ำบาตรจากประชาคมระหว่างประเทศก็ตาม

ปัญหากัมพูชาที่แสดงให้เห็นถึงการขยายอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ของสหภาพ-โซเวียตและเวียดนามทำให้สหรัฐหันกลับมาให้ความสำคัญแก่ภูมิภาคนี้เพิ่มมากขึ้น ขณะเดียวกัน จีนซึ่งมีความขัดแย้งอยู่กับเวียดนามและสหภาพโซเวียต อีกทั้งยังเป็นผู้เสียประโยชน์โดยตรง เนื่องจากมีความสัมพันธ์อันดีอยู่กับรัฐบาลเขมรแดงที่ถูกเวียดนามโค่นล้มไป ก็ได้เข้ามามีบทบาท ในการต่อต้านพันธมิตรโซเวียต เวียดนามอย่างจริงจัง ไทยซึ่งกำลังวิตกกังวลต่อภัยคุกคามอันเป็น ผลกระทบโดยตรงจากการกระทำของสหภาพโซเวียตและเวียดนามจึงได้หันมาปรับความสัมพันธ์ กับจีนและสหรัฐให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นเพื่อถ่วงดุลย์ในการต่อต้านภัยคุกคามดังกล่าว ซึ่งทั้งสองประเทศ หลังนี้ก็เป็นประเทศที่เป็นฝ่ายต่อต้านสหภาพโซเวียต เป็นการยืนยันมิให้ไทยเข้าไปใกล้ชิดกับ สหภาพโซเวียตมากนัก แนวนโยบายของไทยจึงยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสหภาพโซเวียตมากขึ้น

เมื่อพิจารณาปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายของไทยต่อสหภาพโซเวียตในช่วงนี้ นอกจากปัจจัยในระดับชาติ คือความหวาดระแวงที่เกิดจากความแตกต่างทางระบบการเมือง-การปกครองแล้ว ปัจจัยในระดับระหว่างประเทศก็นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ซึ่งได้แก่ความพยายามของไทยในการสร้างดุลย์อำนาจที่ไทยรู้สึกว่าได้สูญเสียไป โดยการเขยิบเข้าใกล้ฝ่ายที่ต่อต้านการขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียต นั่นคือฝ่ายจีนและสหรัฐฯ

เนื่องด้วยจีนและสหรัฐฯ มีลักษณะร่วมมือทางยุทธศาสตร์ต่อต้านสหภาพโซเวียตในภูมิภาคแถบนี้อยู่แล้ว ลักษณะเข้าข้างของฝ่ายไทยจึงไม่ต่างกับการที่ไทยเข้าข้างสหรัฐฯ ในยุคสงครามเย็น ความพยายามของไทยที่จะสร้างดุลย์อำนาจเป็นพลังต่อต้านประเทศที่ไทยมองเห็นว่าเป็นภัยคุกคามจึงเป็นสิ่งที่กระทำต่อเนื่องกันมา ฉะนั้น ทราบไคที่ปัญหาแกมพูชายังอยู่ในสภาวะชะงักงันเช่นนี้ และไทยมีความรู้สึกว่าจะเสียดุลย์อำนาจ แกมพูชาเป็นรัฐกันชนที่สำคัญของไทย ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหภาพโซเวียตก็อาจจะพัฒนาให้ดีขึ้นไปกว่านี้ได้ แม้ว่าจะมีความพยายามจากทั้งสองฝ่าย ที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ที่มีต่อกันให้ดีขึ้นกว่าสภาพในปัจจุบันก็ตามที

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย